

L'ocupació de les persones amb discapacitat

L'ocupació de les persones amb discapacitat física

L'ocupació de les persones amb discapacitat física

Monogràfic #3

Observatori de la Discapacitat Física

Barcelona, maig 2015

L'Observatori de la Discapacitat Física —ODF— és un centre de recerca, impulsat per l'associació Amputats Sant Jordi (entitat federada a Cocemfe Catalunya) i amb la col·laboració tècnica de l'Observatori del Tercer Sector, que té per finalitat oferir dades dinàmiques sobre la realitat de les persones amb discapacitat física per promoure la defensa dels seus drets, d'acord amb l'establert en l'article 49 de la Constitució Espanyola, la Llei de la Dependència i la convenció de les Nacions Unides sobre els drets de les persones amb discapacitat.

Autor/es: Montse Fernández, Blanca Cegarra i Pau Vidal.

Observatori del Tercer Sector

<http://observatoritercersector.org>

Imatges: les fotografies d'aquest monogràfic són propietat de l'associació Amputats Sant Jordi.

Aquesta publicació està pensada per a la seva màxima difusió. S'autoritza la seva distribució, còpia i reutilització sempre que es faci sense ànim de lucre i reconeixent l'autoria.

Introducció

L'ocupació és una de les eines bàsiques per al desenvolupament personal. A través de l'activitat laboral les persones poden sentir-se implicades en la societat en la qual viuen i posar les seves habilitats al servei de diferents causes. El treball pot contribuir a la realització personal i es converteix en una oportunitat de creixement, d'adquisició de nous coneixements i desenvolupament de diferents habilitats.

El dret a l'accés al mercat laboral ha d'estar garantit per a totes les persones en edat de treballar. Més enllà del creixement personal, disposar d'una ocupació és fonamental per aconseguir una qualitat de vida raonable. La falta de treball és un dels principals factors que pot portar a una persona a la pobresa i a l'exclusió social; i en l'actual situació de crisi socioeconòmica la taxa d'atur és elevada, arribant al 26% en 2013 (any de referència en aquest informe).

Les persones amb discapacitat es veuen en una situació d'especial dificultat per les barreres socials que es troben en accedir al mercat laboral. Com es pot consultar en el segon monogràfic de l'ODF —*Discapacitat física i vida quotidiana*—, l'àmbit laboral és un dels més problemàtics per a les persones amb discapacitat física. És per aquest motiu, que el monogràfic se centra en l'ocupació de les persones amb discapacitat a partir de les dades de l'Enquesta de Població Activa i de l'estudi sobre el Salari en les Persones amb Discapacitat de l'INE. Les dades analitzades són de 2011 i 2013, sent les més actuals quant a ocupació i salari de les persones amb discapacitat.

Per dimensionar les dades que es presenten a continuació, assenyalar que l'any 2013 es van comptabilitzar 1.428.300 persones amb certificat de discapacitat en edat de treballar (de 16 a 64 anys), representant el 4,7% de la població total en edat laboral a Espanya.

Índex

1. Context.....	4
2. Ocupació i discapacitat.....	10
3. Salaris i discapacitat.....	16
4. Conclusions.....	22
5. Fitxa tècnica.....	26

Context

En moments de crisi, les persones en situació de vulnerabilitat sovint pateixen en major mesura les seves conseqüències.

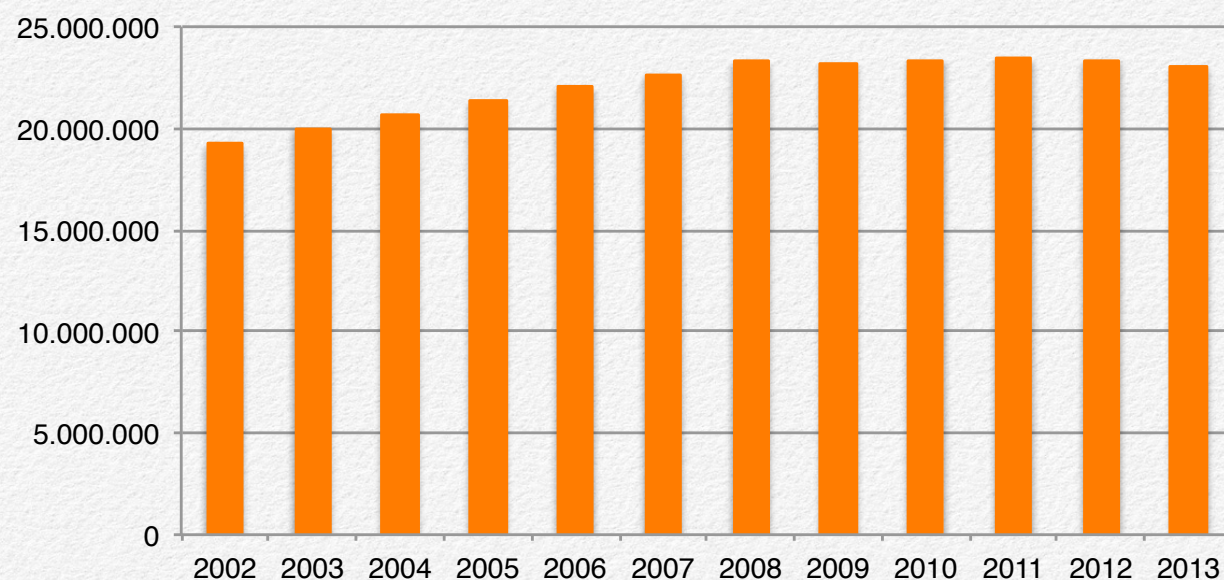
Per abordar l'ocupació i els salaris de la persones amb discapacitat és necessari definir alguns conceptes i situar l'ocupació en un context de dificultat com és l'actual (per a això s'aportaran dades de l'Enquesta de Població Activa).

Persones que treballen o busquen ocupació

La població activa està formada pel conjunt de persones que treballen o busquen ocupació, és dir:

‘persones [...] que subministren mà d'obra per a la producció de béns i serveis econòmics o que estan disponibles i fan gestions per incorporar-se a aquesta producció’ (Enquesta de Població Activa –EPA–).

Gràfic 1 Evolució del nombre de persones actives a Espanya. Font: Enquesta de Població Activa.

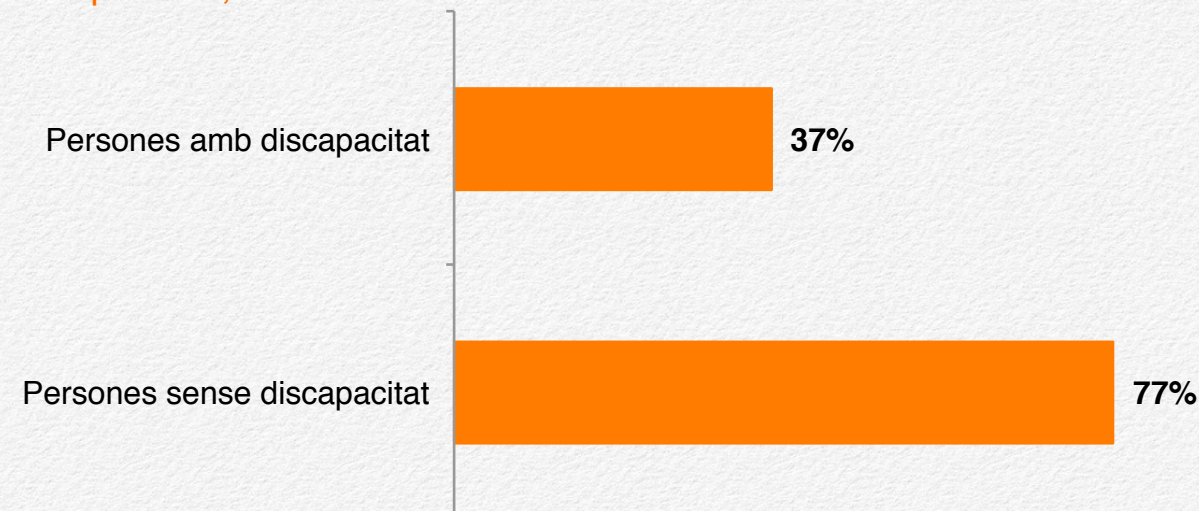

En el cas de l'Enquesta de l'EPA, d'on provenen totes les dades exposades en aquest capítol, es considera a les persones de 16 o més anys i que compleixen la definició durant la setmana anterior a la realització de l'enquesta. Les dades d'evolució corresponen al quart trimestre de cada any.

En el conjunt del territori estatal, el nombre de persones amb ocupació o que es troben buscant-la, se situa l'any 2013 en més de 23 milions de persones (23.043.400 exactament). En el cas de la persones amb discapacitat, la xifra es redueix a 533.600.

Aquesta diferència de xifres pot semblar raonable tenint en compte que la població amb discapacitat és menor que el total de persones sense discapacitat. No obstant això, la taxa d'activitat per a persones amb discapacitat i sense mostra diferències notables. El 2013 difereix en un 40% entre persones amb discapacitat i sense.

Gràfic 2 Taxa d'activitat, 2013. Font: El empleo de las personas con discapacidad, INE.

La taxa d'activitat és el quocient entre el nombre total d'actius i la població total.

$$\text{Taxa d'activitat} = \frac{\text{Població Activa}}{\text{Població Total}} \times 100$$

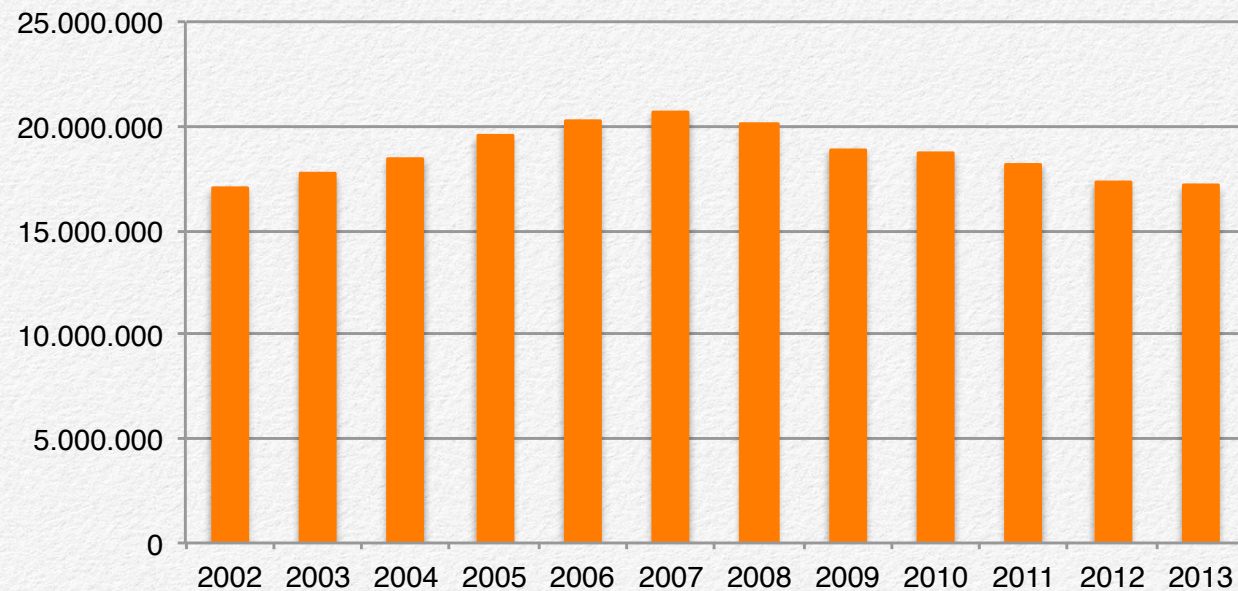
Població ocupada

La població ocupada representa a aquelles *'persones de 16 o més anys que han estat treballant [...] durant almenys una hora a canvi d'una retribució en diners o espècie [...]'* (Enquesta de Població Activa).

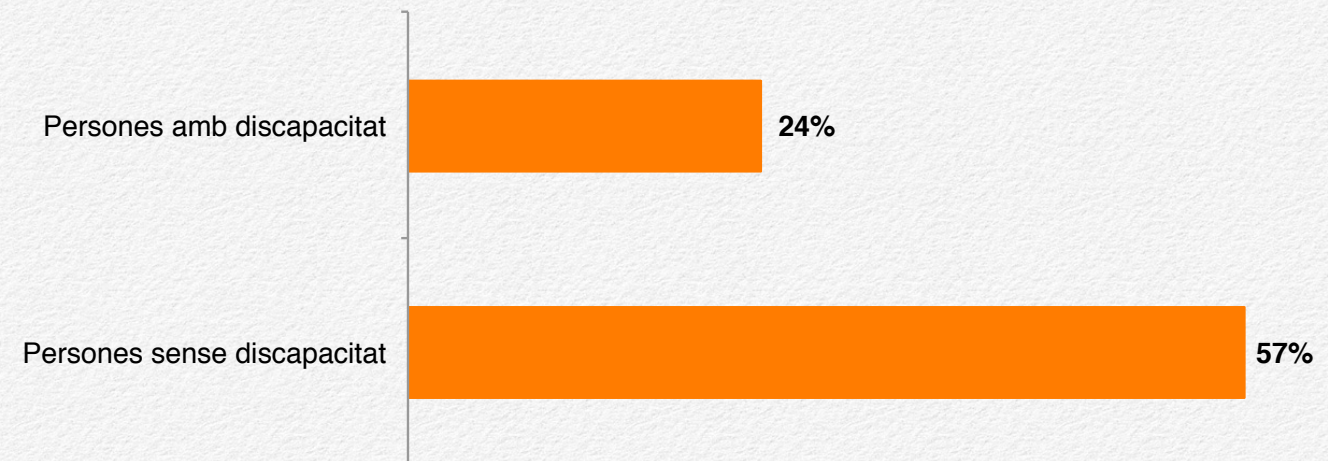
El gràfic mostra la disminució de persones ocupades que s'ha produït a Espanya des de l'any 2008, com a conseqüència de la crisi econòmica del país.

El 2013, la població ocupada va disminuir fins a 17.001.600 persones, de les quals 16.655.000 no tenien cap discapacitat i 346.600 sí comptaven amb alguna discapacitat.

Gràfic 3 Evolució del nombre de persones ocupades a Espanya. Font: Enquesta de Població Activa.

Gràfic 4 Taxa d'ocupació, 2013. Font: El empleo de las personas con discapacidad, INE.

La taxa d'ocupació és el quocient entre el nombre total d'ocupats i la població total.

$$\text{Taxa d'ocupació} = \frac{\text{Població Ocupada}}{\text{Població Total}} \times 100$$

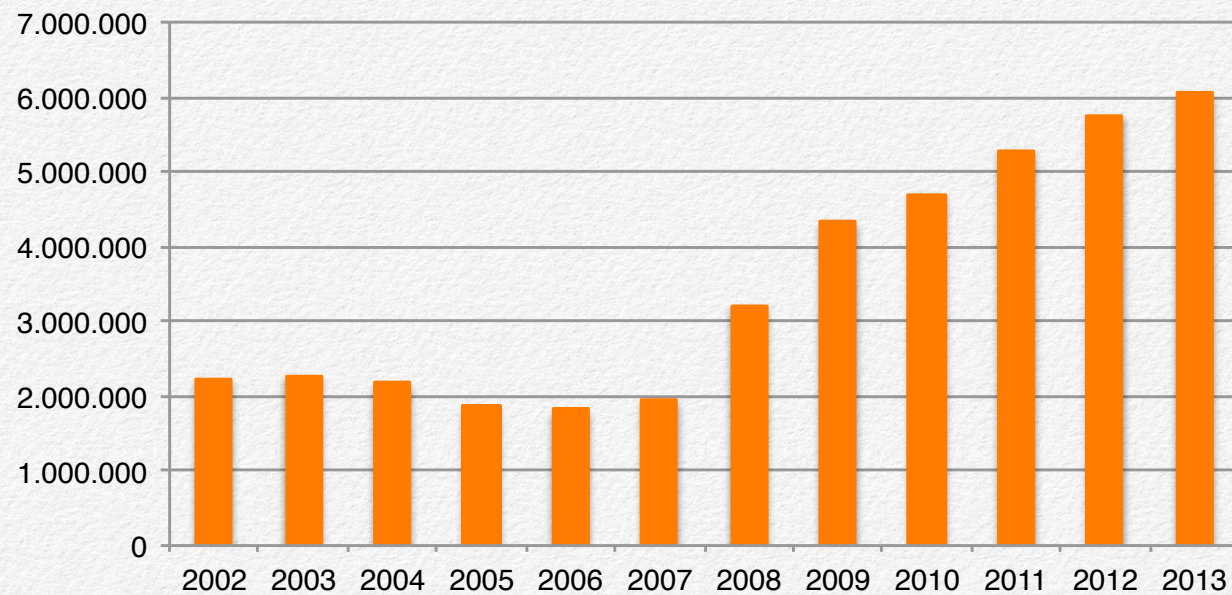

Les persones amb discapacitat presenten una taxa d'ocupació un 33% inferior a les persones sense discapacitat.

Població aturada

La població aturada representa a 'les persones de 16 o més anys que [...] han estat sense treball, disponibles per treballar i buscant activament ocupació' (Enquesta de Població Activa).

Gràfic 5 Evolució del nombre de persones aturades a Espanya. Font: Enquesta de Població Activa.

El gràfic evidencia l'efecte de la crisi econòmica a través de l'elevat augment de persones aturades des de l'any 2008. El nombre de persones en atur va ascendir el 2013 fins a 6.041.800, de les quals 187.000 eren persones amb discapacitat. A aquesta evolució es podrien sumar, probablement, el nombre d'emigracions produïdes en 2013 que va ascendir a més de 220.000 persones.

Com en els indicadors analitzats anteriorment, les persones amb discapacitat també presenten una situació menys favorable en relació a l'atur.

Gràfic 6 Taxa d'atur, 2013. Font: El empleo de las personas con discapacidad, INE.

En l'anterior monogràfic de l'Observatori de la Discapacitat Física —*Discapacitat física i vida quotidiana*— s'apuntava la taxa d'atur de l'any 2012 que era menor encara que propera a la de 2013 —33%—. No obstant això, si analitzem dades des de l'any 2009 podrem observar un ràpid augment de persones aturades.

La taxa d'atur de les persones amb discapacitat ha crescut 13 punts percentuals entre 2009 i 2013, passant del 22% al 35% en tan sols 4 anys.

La falta d'accés al mercat de treball

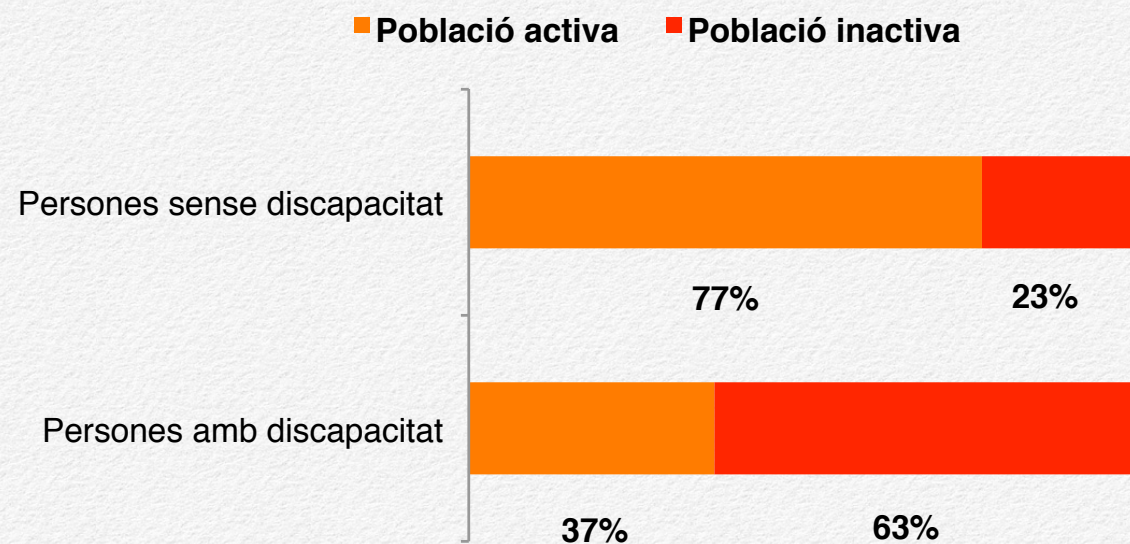
Les persones amb discapacitat s'enfronten a més dificultats a l'hora d'accedir al mercat laboral que el conjunt de la societat. La taxa d'ocupació és significativament inferior i, en conjunt, la població activa —persones que tenen ocupació o la busquen— també ho és.

Un altre indicador que permet analitzar les diferències en l'accés al mercat laboral entre les persones amb discapacitat i sense és la població inactiva. És a dir:

'El conjunt de persones en edat de treballar que no treballen i no es troben en cerca activa d'ocupació' (EPA).

Es tracta, per tant, de l'altre costat del mirall de l'ocupació. La població en edat de treballar es considera, en termes d'ocupació, activa o inactiva.

Gràfic 7 Activitat laboral de les persones amb discapacitat i sense a Espanya, 2013. Font: Instituto Nacional de Estadística.

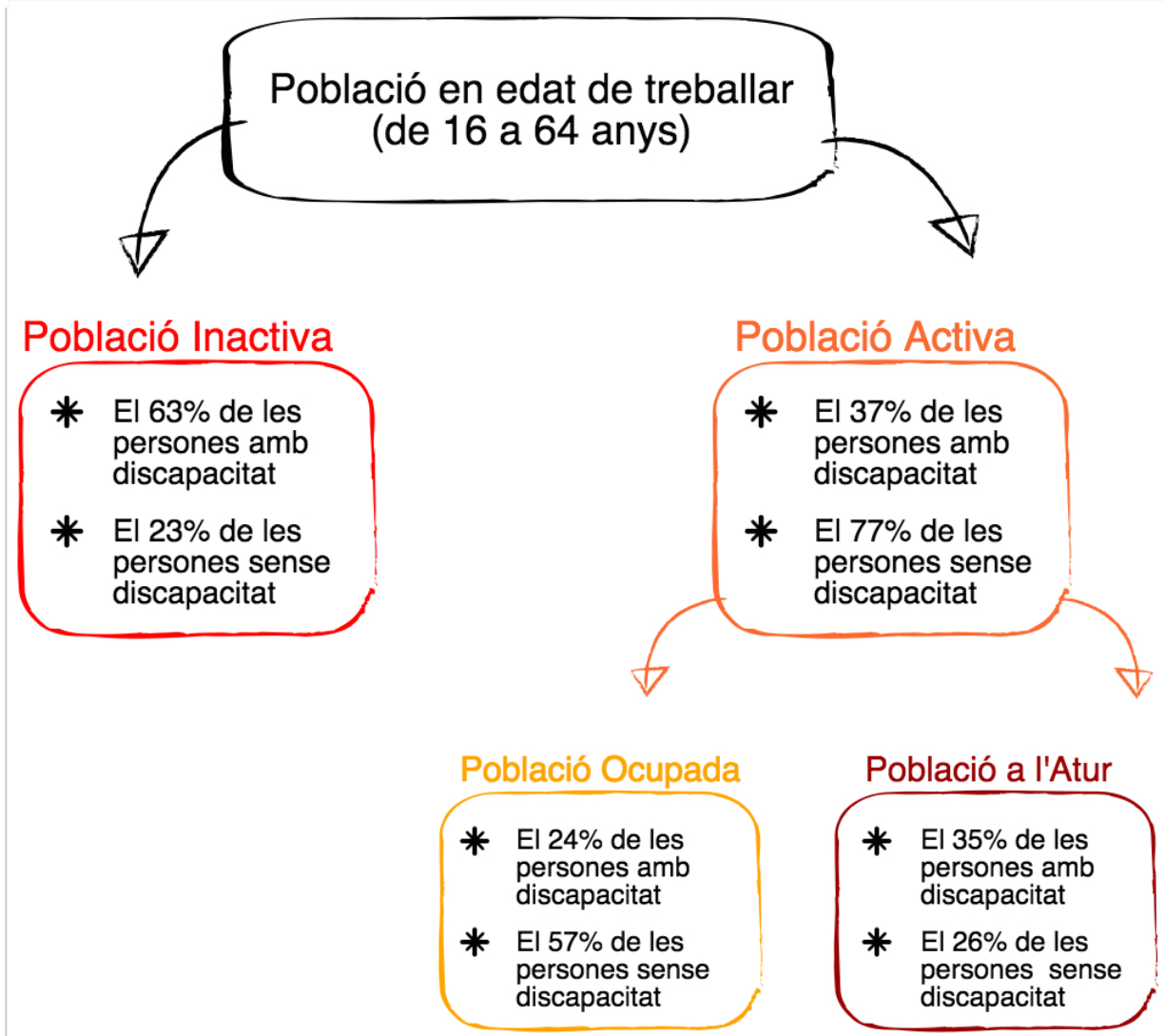

Les entitats del Tercer Sector Social, a través de centres especials de treball, programes d'inserció laboral, etc., generen una part important de l'ocupació de les persones amb discapacitat.

Formar part de la població inactiva pot tenir diferents raons. Així per exemple, pot deure's a una elecció personal o estar associat a factors com la incapacitat per treballar —mitjançant reconeixement legal o no—, entre altres circumstàncies.

Amb tot, s'observa que la població amb discapacitat mostra una taxa d'inactivitat un 40% superior a la del conjunt de la població en edat de treballar. Aquest fet posa de manifest les barreres socials que dificulten el desenvolupament d'una vida plena i normalitzada entre les persones amb algun tipus de discapacitat.

El paper de les organitzacions del tercer sector en la contractació de persones amb discapacitat és fonamental. Són nombrosos els centres especials de treball de caràcter privat i no lucratiu. A més a més, la contractació de persones amb discapacitat per part d'associacions i fundacions contribueix al compliment de la seva responsabilitat social i s'inspira en els propis valors de sector. A tall d'exemple, segons dades del *Baròmetre de l'Ocupació del Tercer Sector Social de Catalunya*, el 12,5% del total de persones contractades al Tercer Sector Social català compta amb alguna discapacitat.

La població en edat laboral es divideix en persones actives i inactives al mercat de treball, els respectius percentatges sumen el 100% —població en edat de treballar—.

Per contra, les taxes d'ocupació i d'atur es calculen sobre la població en edat laboral, i per tant, els respectius percentatges no sumen 100.

En resum

* La crisi econòmica ha tingut efectes negatius en l'activitat laboral de tota la població espanyola. No obstant això, la situació laboral de les persones amb discapacitat presenta dades menys favorables en tots els indicadors analitzats, respecte a les persones sense discapacitat.

* La taxa d'activitat és inferior en el cas de les persones amb discapacitat, el 37% enfront del 77% en el cas de les persones sense discapacitat.

* La taxa d'ocupació de les persones sense discapacitat és més del doble que la taxa de les persones amb discapacitat, 57% i 24% respectivament.

* La taxa d'atur de les persones amb discapacitat ha crescut fins a 13 punts percentuals, passant del 22% al 35% en tan sols 4 anys.

* La inactivitat laboral de les persones amb discapacitat és tres vegades major que la de les persones sense discapacitat, 63% i 23% respectivament.

Ocupació i discapacitat

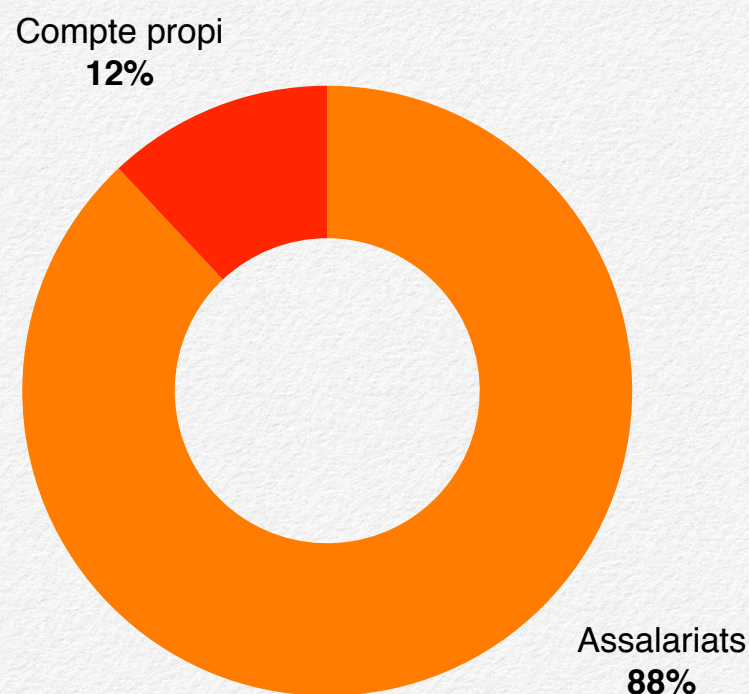
Una vegada coneguts els diferents indicadors sobre l'ocupació i les diferències existents entre les persones amb discapacitat i sense, en aquest capítol s'analitzaran les característiques de la població ocupada amb discapacitat.

Entre els indicadors recollits es tractaran les característiques i condicions laborals.

Persones ocupades segons la situació professional i la LISMI

La majoria de les persones amb discapacitat ocupades són assalariades —88%— i un reduït 12% treballa per compte propi. En el cas de les persones sense discapacitat la distribució és similar encara que amb una major presència de persones amb treball per compte propi: 82% de persones assalariades i 18% de treballadors/es per compte propi.

Gràfic 8 Persones amb discapacitat ocupades segons la situació professional, 2013. Font: Instituto Nacional de Estadística.

Les dificultats per trobar feina s'accentuen al mercat laboral ordinari —no protegit—, el qual en ocasions no ha mostrat el suficient interès per treballar des de la plena inclusió del col·lectiu de persones amb discapacitat.

La LISMI —Ley de Integración Social del Minusválido— estableix per a les empreses públiques i privades, amb una plantilla superior a 50 treballadors, l'obligació de contractar a un nombre de treballadors/es amb discapacitat no inferior al 2%.

Això comporta que totes l'empreses que tinguin 51 o més treballadors/es han de tenir en la seva plantilla persones amb discapacitat contractades. No obstant això, a finals dels anys 90 es va detectar que el compliment de l'obligació de la LISMI era més aviat escàs i l'any 2000 es van aprovar una sèrie de mesures alternatives a la llei.

Així, les empreses obligades a la contractació del 2% de persones amb discapacitat poden aplicar les següents mesures alternatives:

- ✓ Compra de béns a un Centre Especial d'Ocupació o a una persona amb discapacitat en règim d'autònom.
- ✓ Formalització d'un contracte civil o mercantil amb un Centre Especial d'Ocupació o amb un/a treballador/a amb discapacitat autònoma, per a la prestació de serveis aliens i accessoris a l'activitat normal de l'empresa.
- ✓ Donació o acció de patrocini.
- ✓ Creació de Centres Especials de Treball (CET) i els enclavaments laborals.

Per a més informació es pot consultar la pàgina web:

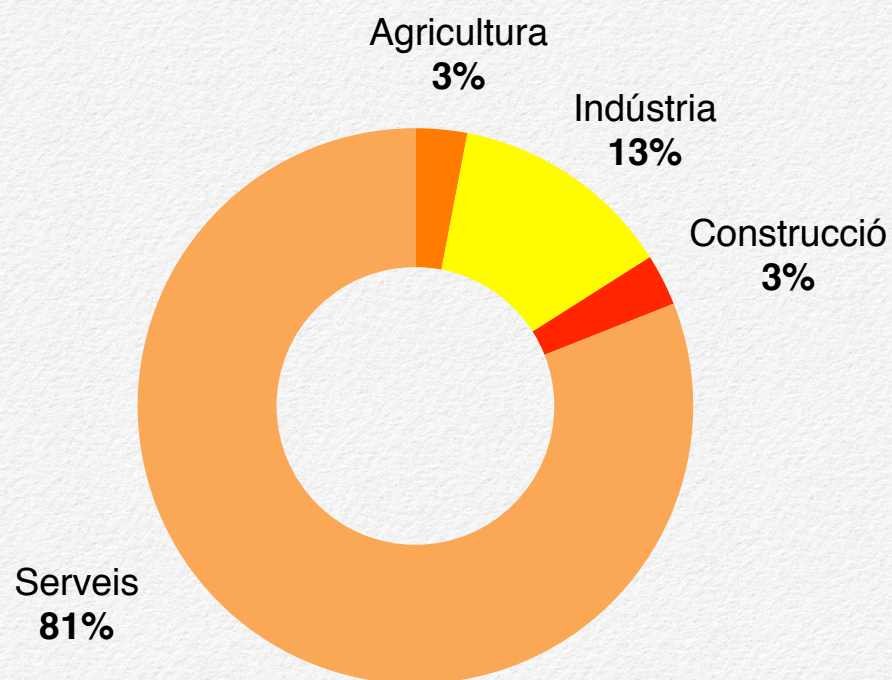
<http://www.lismi.es/>

Persones ocupades segons el sector i la branca d'activitat

Entre els diferents sectors d'activitat, el sector serveis és el que ocupa a un major nombre de persones a Espanya. Aquesta tendència també es dona en el cas de les persones amb discapacitat. El 81% de les persones ocupades amb discapacitat exerceixen la seva activitat en el sector serveis.

L'anàlisi detallada dels diferents subsectores d'activitat mostra que de forma freqüent es realitzen activitats sanitàries i de serveis socials —13%—, seguides de les indústries extractives i manufactureres —12%—. Per contra, les activitats menys desenvolupades són les del sector primari —3%—, les d'hostaleria —5%— i les relacionades amb professions liberals —6%—.

Gràfic 9 Persones amb discapacitat ocupades segons el sector d'activitat, 2013. Font: Instituto Nacional de Estadística.

Taula 1 Persones amb discapacitat ocupades per branca d'activitat, 2013. En percentatge. Font: INE.

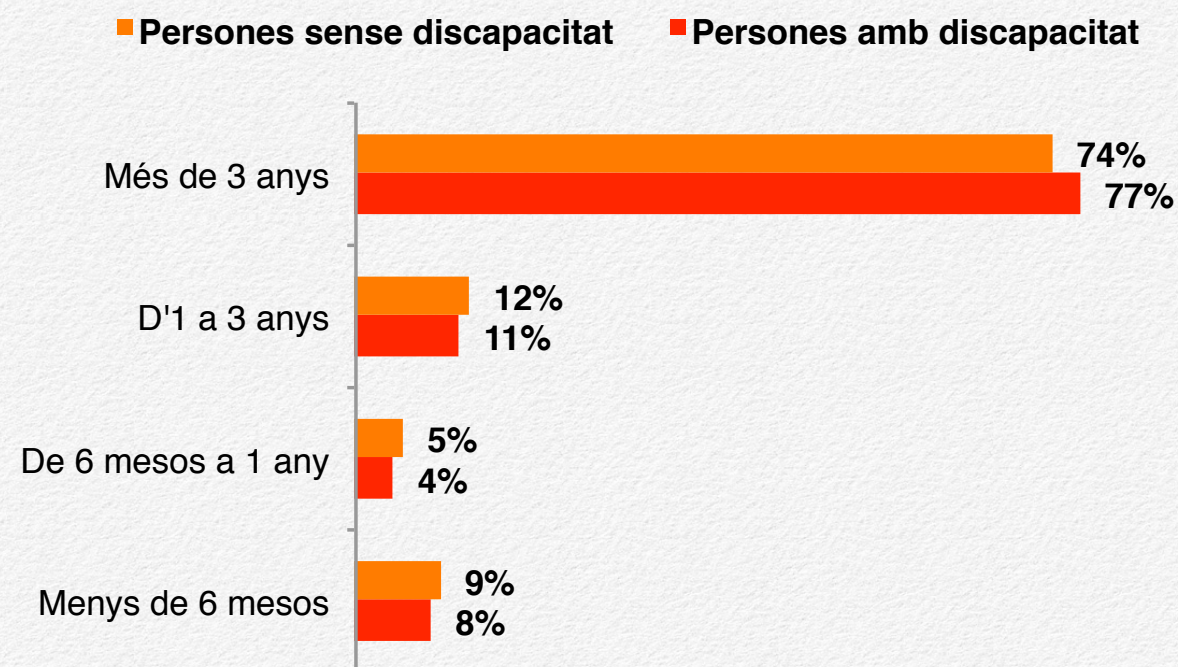
Persones amb discapacitat

13%	Activitats sanitàries i de serveis socials
12%	Indústries extractives i manufactureres
11%	Administració pública i defensa
11%	Activitats administratives i serveis auxiliars
11%	Comerç al detall
8%	Construcció, subministraments, transport i emmagatzematge
7%	Educació
7%	Serveis no descrits en unes altres categories
6%	Activitats artístiques, creatives i d'entreteniment
6%	Informació i comunicació, assegurances i activitats financeres, professionals tècnics i científics
5%	Hostaleria
3%	Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca
100%	

Persones ocupades segons la durada del contracte i la jornada laboral

La temporalitat en la contractació és un element que caracteritza l'ocupació en els últims anys. En relació a la durada del contracte no existeixen diferències significatives entre les persones amb discapacitat i sense. Pràcticament les dades tenen la mateixa distribució. En tots dos casos predomina de forma destacada l'antiguitat laboral de més de 3 anys, sent lleugerament superior en el cas de les persones amb discapacitat.

Gràfic 10 Persones amb discapacitat i sense ocupades per la durada del contracte, 2013. Font: Instituto Nacional de Estadística.

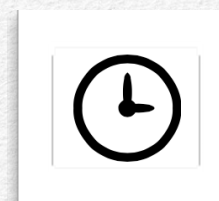

El 77% de les persones amb discapacitat ocupades compten amb una antiguitat superior als 3 anys.

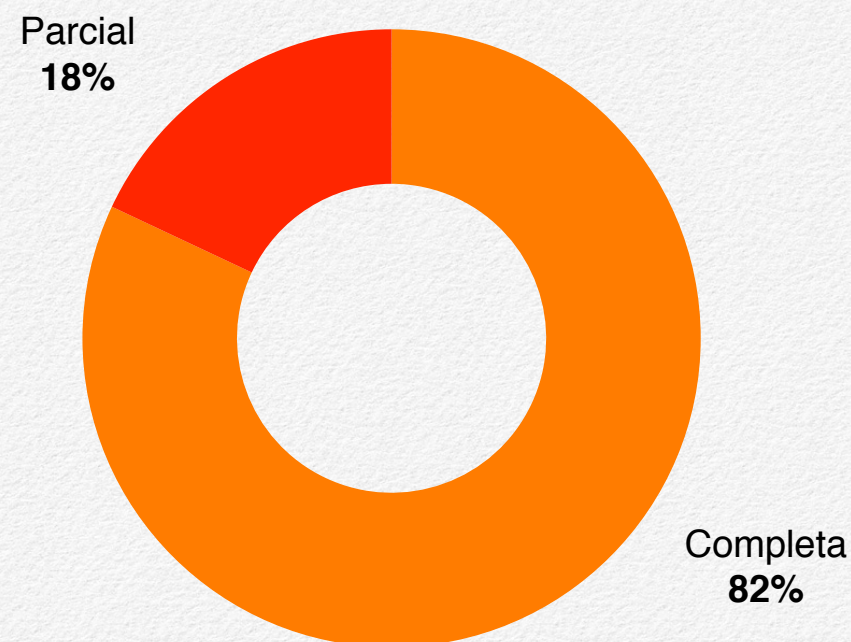
Les jornades de treball poden donar-se a temps complet —40 hores setmanals— o a temps parcial —inferior a les 40 hores setmanals—. El 82% de les persones amb discapacitat ocupades realitzen una jornada laboral completa i el 18% parcial.

Comparat amb el conjunt de la població ocupada, s'observen que les dades són similars. El 84% de les persones sense discapacitat treballa a jornada completa enfront del 16% que ho fa a temps parcial.

El 82% de les persones amb discapacitat ocupades treballen a jornada completa.

Gràfic 11 Persones amb discapacitat ocupades segons la jornada laboral, 2013. Font: Instituto Nacional de Estadística.

Persones ocupades segons el sexe i per grups de edat

Persones amb discapacitat ocupades per sexe, 2013

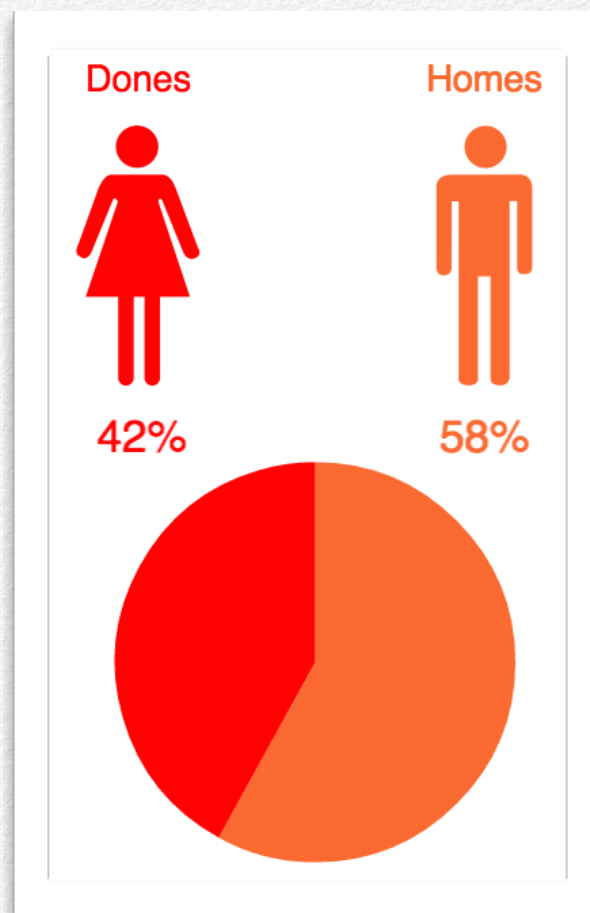
Existeixen diferents característiques sociodemogràfiques entre les persones ocupades.

El 24% de les persones amb discapacitat treballaven el 2013 a Espanya —com s'ha presentat en el capítol anterior—. Entre aquestes, el 58% eren homes i el 42% dones.

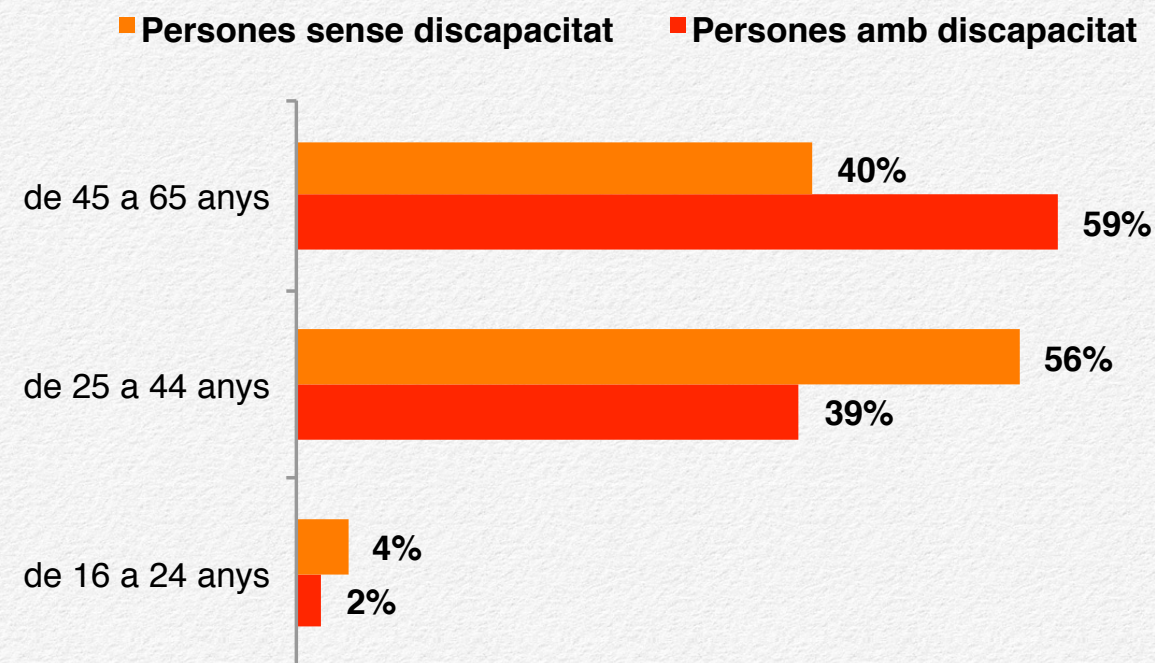
La presència d'homes és major tant en el cas de persones amb discapacitat com en el conjunt de la població ocupada. En el cas de les persones sense discapacitat, la presència d'homes representava el 2013 el 54% enfront del 46% de dones.

En relació a l'edat també existeixen diferències entre la població ocupada. Els més joves són els que es troben en pitjor situació —entre 16 i 24 anys—. Del total de persones amb discapacitat ocupades, només el 2% són joves.

Quant a les persones sense discapacitat, el grup de menor edat també és el menys representat i amb àmplia diferència. Únicament el 4% de persones ocupades té entre 16 i 24 anys.

Gràfic 12 Persones amb discapacitat i sense ocupades per grups d'edat, 2013. Font: Instituto Nacional de Estadística.

Respecte als altres grups d'edat, la tendència és oposada entre les persones amb discapacitat i sense. En el primer cas, el grup de persones majoritari és el de 45 a 64 anys mentre que entre les persones sense discapacitat és el de 25 a 44 anys.

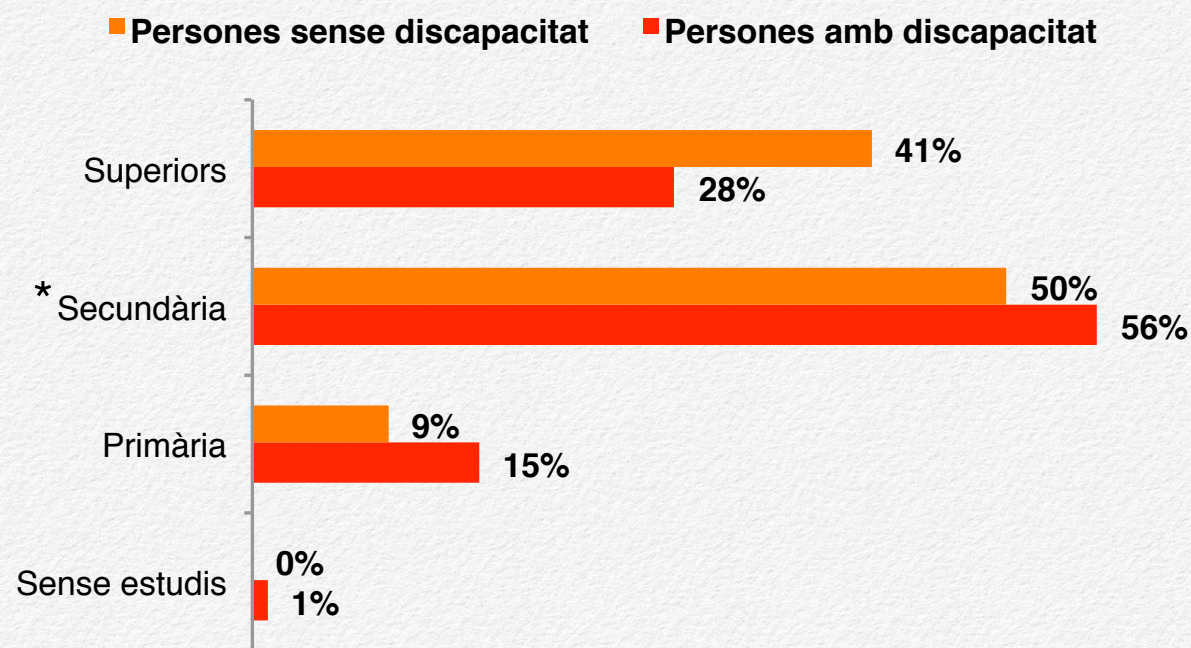
Encara que el grup dels més joves sigui el que agrupa a menys persones —ja que l'interval és més reduït— i per això també presenta dades relatives menors; la inclusió laboral de les persones menors de 25 anys és un repte de la nostra societat actual —que afecta tota la població, tingui o no discapacitat—. A finals de l'any 2013, la taxa d'atur juvenil espanyola va superar el 55%.

Persones ocupades segons el nivell d'estudis

La qualificació acadèmica determina, en gran manera, l'accés al mercat de treball i a les diferents categories laborals. El nivell d'estudis pot ser un element de mobilitat social que contribueixi a millorar les condicions socioeconòmiques. Entre la població ocupada predominen les persones amb un nivell formatiu d'estudis secundaris i en segon lloc, amb estudis superiors.

Les xifres comparades entre persones amb discapacitat i sense assenyalen una diferència del 13% en el cas dels estudis superiors, fet que implica una menor presència de persones amb discapacitat en les categories professionals que s'associen a aquest nivell d'estudis. Per contra, el 15% de les persones amb discapacitat compta amb estudis primaris enfront del 9% de les persones sense discapacitat.

Gràfic 13 Persones amb discapacitat i sense ocupades per nivell d'estudis, 2013. Font: Instituto Nacional de Estadística.

* i programes de formació i inserció laboral.

El 70% de les persones amb discapacitat en edat de treballar afirma haver experimentat barreres d'accés a activitats formatives, segons dades de 2012 d'ODISMET.

En resum

- * El 58% de les persones amb discapacitat ocupades són homes enfront del 42% que són dones.
- * La majoria de les persones amb discapacitat que té feina es troba en el grup d'edat d'entre els 45 i els 65 anys —59%—.
- * Gran part de les població ocupada amb discapacitat treballa amb un contracte de més de 3 anys —77%— i ho fa amb una jornada laboral a temps complet —82%—.
- * El treball assalariat predomina entre les persones amb discapacitat, només el 12% treballa per compte propi.
- * El sector d'activitat que recull més població amb discapacitat és el dels Serveis —el 81%—.
- * El 56% de les persones amb discapacitat que treballa té estudis secundaris i/o ha realitzat programes de formació i inserció laboral.

Salaris i discapacitat

3

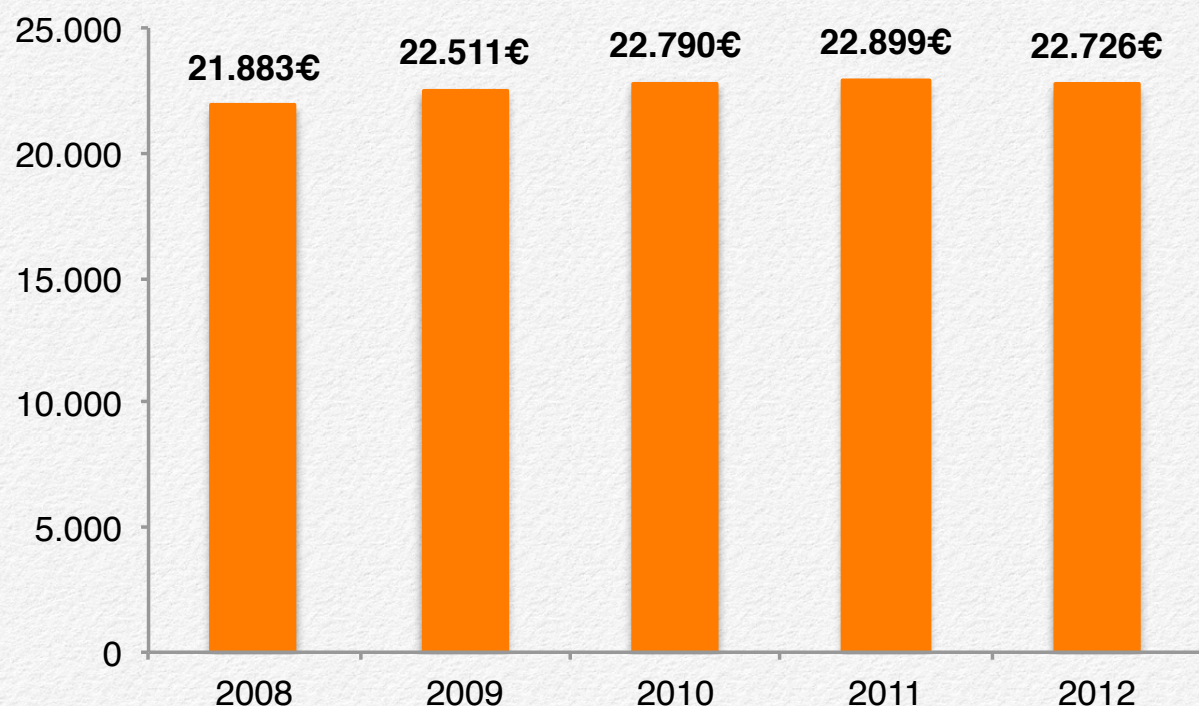
Les persones amb discapacitat perceben els mateixos salaris que les persones sense discapacitat? Influeix el tipus de discapacitat?

Aquest apartat recull dades vinculades al salari de les persones amb discapacitat i sense analitzades per sexe, tipus de discapacitat i altres variables que ajudaran a conèixer millor la bretxa salarial per raó de discapacitat.

Salari mitjà anual

Com a l'anterior apartat, per contextualitzar la realitat salarial de les persones amb discapacitat resulta necessari primer observar les dades del conjunt de la població.

Gràfic 14 Evolució dels salaris a Espanya. Guany mitjà anual per treballador. Font: Encuesta Anual de Estructura Salarial.

Les dades d'evolució mostren una lleugera tendència a l'alça del salari mitjà des de l'any 2008 fins al 2011 i una lleugera reducció al 2012. El que pot semblar una situació satisfactòria per a les persones ocupades en termes globals, amaga en realitat una desigualtat creixent si analitzem les dades de manera desagregada. És a dir, mentre el guany mitjà anual augmenta lleugerament, la distribució salarial entre els/les treballadors/es és cada vegada menys equitativa.

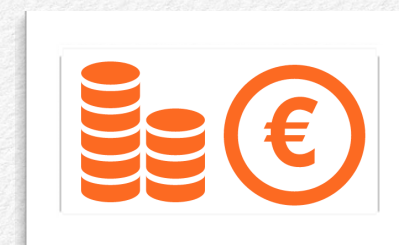
De fet, el salari més freqüent l'any 2012 va ser al voltant de 15.500 euros anuals mentre la dada que mostra el gràfic fa referència al salari mitjà —22.726 euros—.

Les últimes dades publicades sobre els salaris de les persones amb discapacitat són de l'any 2011. Aquestes mostren que la discapacitat influeix negativament en el salari: la diferència de salari mitjà entre persones amb discapacitat i sense és de l'11,5% el 2011. A aquesta distància se la denomina bretxa salarial per raó de discapacitat.

Taula 2 Salari mitjà anual de les persones amb discapacitat. Font: El salario de las personas con discapacidad, INE.

La bretxa salarial per raó de discapacitat és la diferència de salari calculada sobre la base de la mitjana anual bruta per a les persones amb discapacitat i sense.

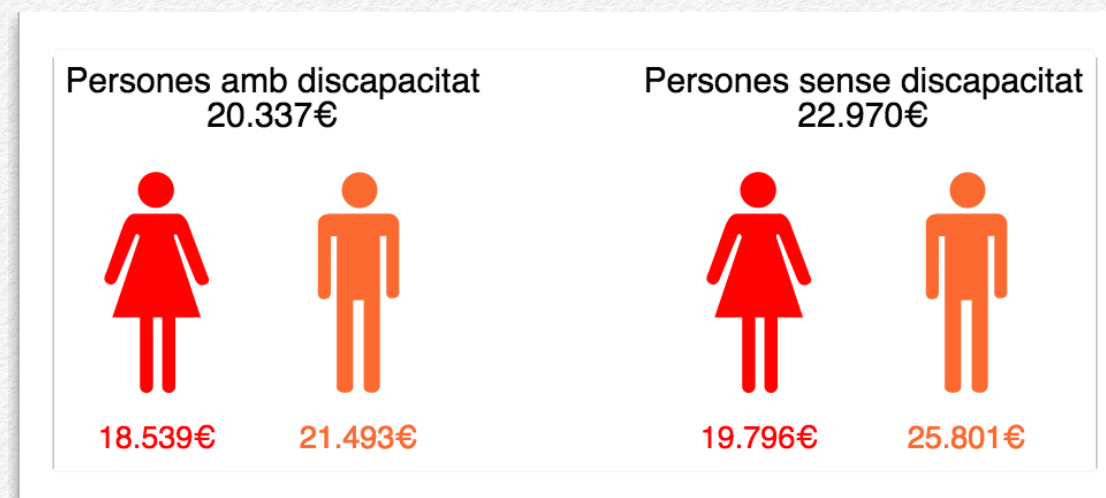
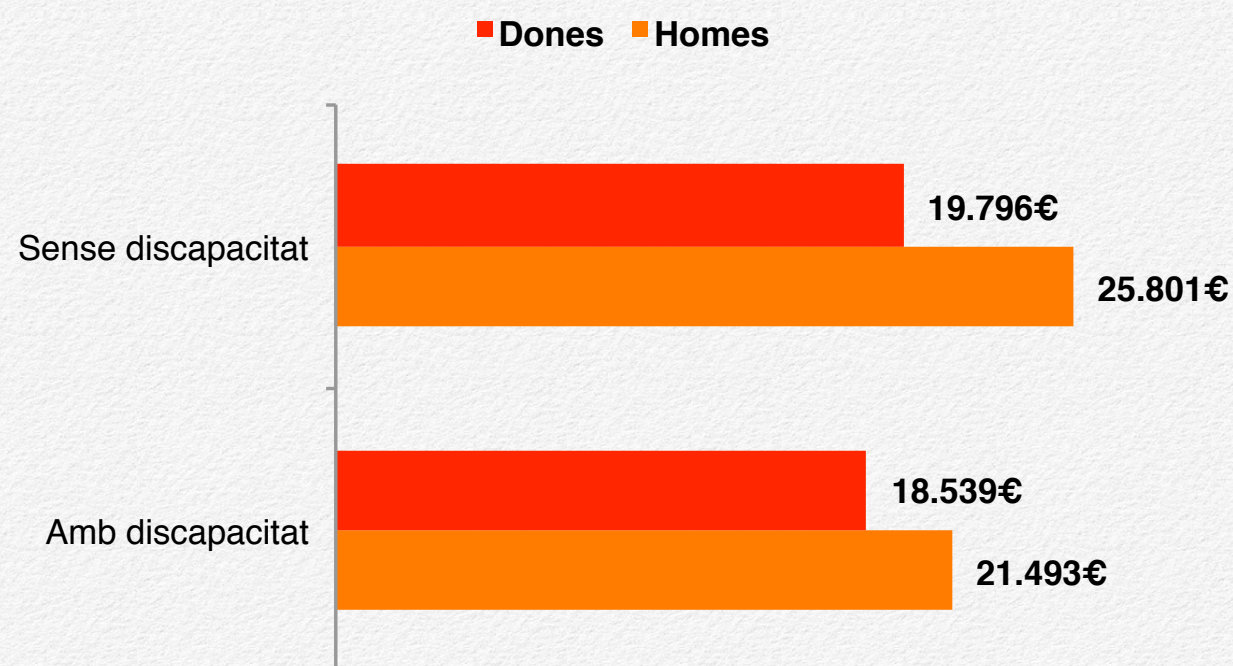
Precisió metodològica: en tots els casos analitzats, el salari mitjà correspon al guany anual brut dels treballadors.

Salari mitjà segons sexe i grups d'edat

Al mercat laboral, a més de la discapacitat, existeixen altres factors que influeixen en la retribució econòmica, com són el sexe i l'edat. Així, les dones perceben de mitjana menors salaris que els homes. Aquest fet es dona tant en persones amb discapacitat com sense, encara que les diferències salarials entre homes i dones són menors per a les persones amb discapacitat.

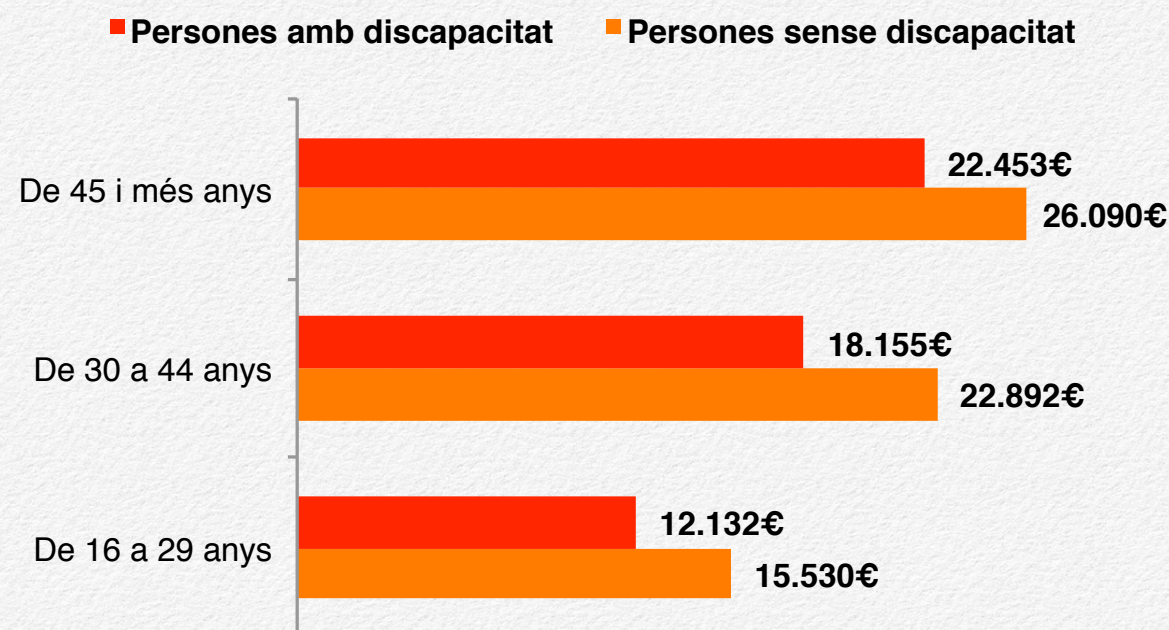
També s'observa que les diferències de salaris entre persones amb discapacitat i sense incideixen més en la població masculina que en la femenina. És a dir, en el cas dels homes la diferència salarial entre persones amb discapacitat i sense és major.

Gràfic 15 Salari mitjà anual per sexe, any 2011. Persones amb discapacitat i sense. Font: INE.

Per grups d'edat, existeix una relació entre el guany anual i l'edat del treballador: a mesura que la persona adquireix més coneixements i experiència augmenta la seva retribució salarial.

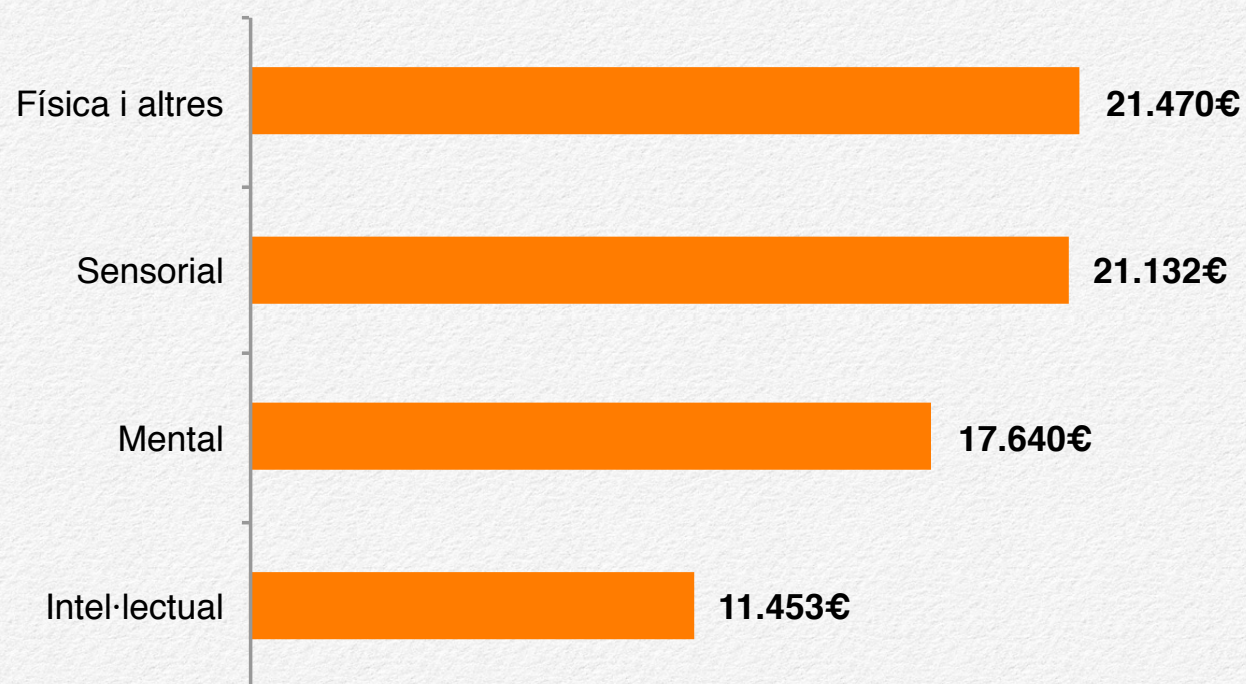
Gràfic 16 Salari mitjà anual per grups d'edat, any 2011. Persones amb discapacitat i sense. Font: INE.

Salaris segons el tipus i el grau de discapacitat

Els salaris de les persones amb discapacitat varien en funció del tipus i el grau de discapacitat. En relació a la tipologia, les persones amb discapacitat física són les que reben salaris més elevats i les persones amb discapacitat intel·lectual les que tenen un menor sou.

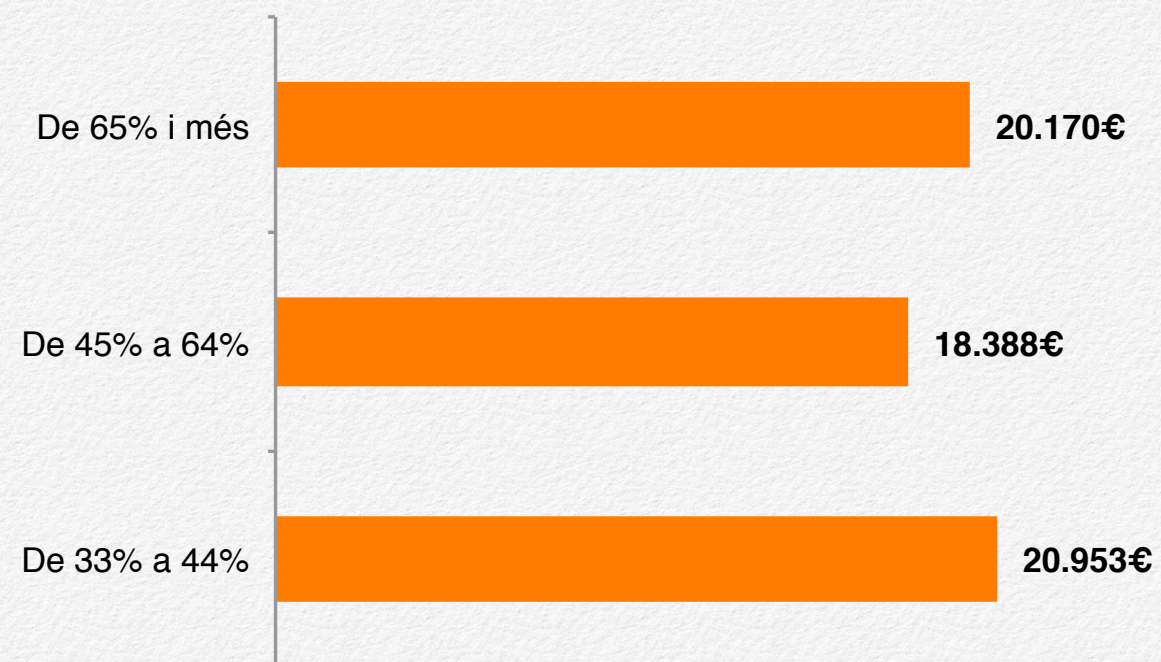
Gràfic 17 Salari mitjà anual de les persones amb discapacitat segons tipologia. Any 2011. Font: INE.

Analitzant les dades salarials per grau de discapacitat, s'observa que les persones amb sous més reduïts són les que es troben en l'interval mitjà —amb un grau de discapacitat entre el 45% i el 64%—.

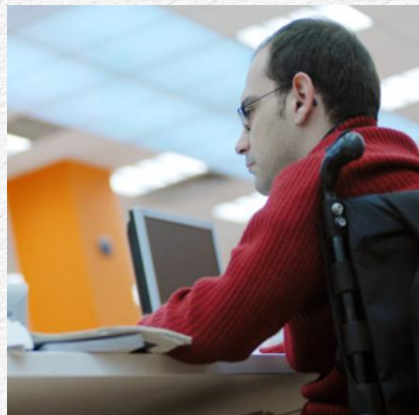
El fet que les persones amb un grau del 65% i més tinguin salaris més elevats pot ser degut a que habitualment la discapacitat física i/o sensorial implica percentatges més elevats. Tal com s'ha assenyalat, els salaris de les persones amb discapacitat física són els més alts.

Gràfic 18 Salari mitjà anual de les persones amb discapacitat segons grau. Any 2011. Font: INE.

Salaris segons el sector d'activitat i el tipus de contracte

L'anàlisi per sectors d'activitat mostra que el salari de les persones amb discapacitat és inferior en tots els casos. En el sector de la Indústria i construcció es donen les diferències més significatives atès que es tracta del sector amb major mitjana salarial per a persones sense discapacitat.

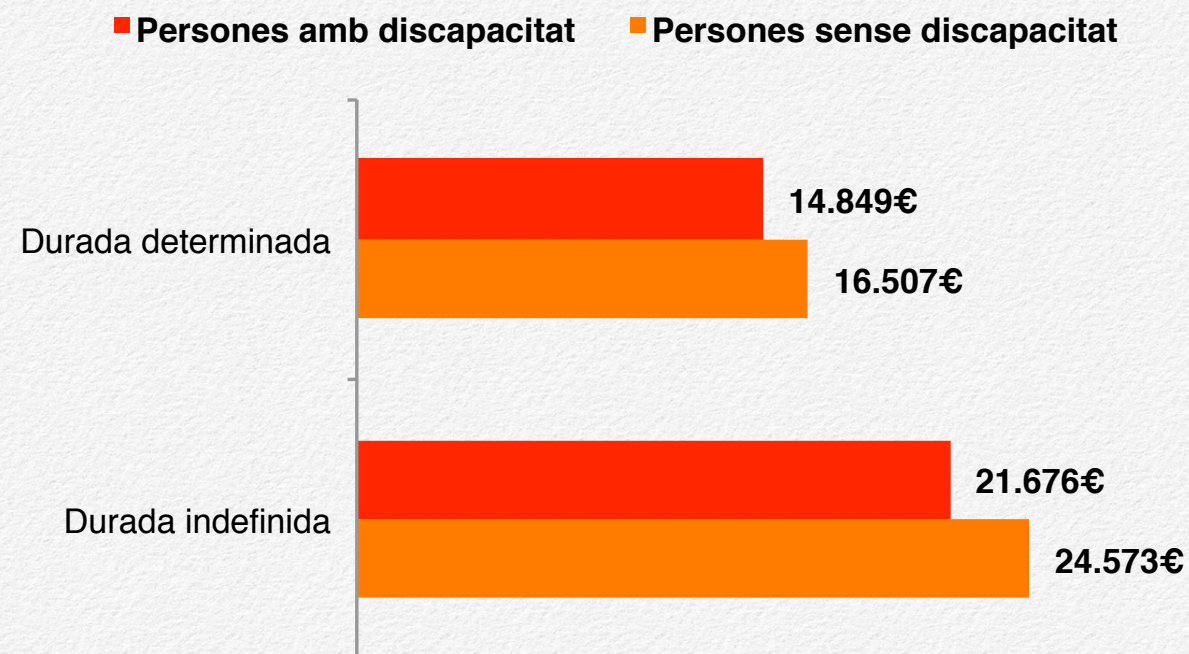

Taula 3 Salari mitjà anual segons el sector d'activitat. Persones amb discapacitat i sense. Any 2011. Font: INE.

	Personas amb discapacitat	Persones sense discapacitat
 Serveis	20.224,00 €/any	22.377,00 €/any
 Indústria y construcció	20.852,00 €/any	24.932,00 €/any
 Tots els sectors d'activitat	20.337,00 €/any	22.970,00 €/any

En relació a la tipologia de contractació el contracte de durada indefinida ofereix salaris més elevats per a tots els treballadors i les diferències salarials entre persones amb discapacitat i sense són majors en el cas del contracte de durada determinada.

Gràfic 19 Salari mitjà anual segons el tipus de contracte. Persones amb discapacitat i sense. Any 2011. Font: INE.

Quant a la jornada laboral també s'aprecien diferències salarials. Les persones amb discapacitat cobren menys que el col·lectiu sense discapacitat.

D'altra banda, com és habitual, les persones que treballen la jornada completa tenen salaris més elevats que les ocupades en jornada parcial, ja que la jornada laboral implica un major nombre d'hores de treball al dia.

Salaris segons la jornada laboral

Taula 4 Salari mitjà anual segons el tipus de jornada laboral. Persones amb discapacitat i sense. Any 2011. Font: INE.

	Persones amb discapacitat	Persones sense discapacitat
 Jornada completa	23.126,00 €/any	26.049,00 €/any
 Jornada parcial	9.804,00 €/any	10.462,00 €/any

D'altra banda, entre les mesures de foment d'ocupació del col·lectiu amb discapacitat que es van aplicar l'any 2011, hi havia el contracte específic per als treballadors amb discapacitat. Les persones que es van beneficiar d'aquesta tipologia de contracte van tenir un salari brut més reduït que les persones amb un altre tipus de contractació.

Taula 5 Salari mitjà anual. Any 2011. Font: INE.

Contracte específic de discapacitat	18.075 €
Altres contractes	21.024 €

En resum

- * El salari mitjà anual de les persones amb discapacitat és de 20.337 € al 2011, sent inferior al de l'any anterior.
- * El salari de les persones sense discapacitat és superior al del col·lectiu amb discapacitat. I en tots dos casos, els homes reben un sou més elevat que les dones .
- * L'augment de l'edat implica un major salari per als treballadors amb discapacitat i sense. No obstant això, les diferències salarials entre les persones amb discapacitat i sense es mantenen en tots els grups d'edat.
- * Entre les persones amb discapacitat, les que reben major salari són aquelles que tenen una discapacitat física, i d'aquestes, les que compten amb un grau de discapacitat menor.
- * Les persones amb un contracte indefinit tenen salaris superiors als/les treballadors/es amb contracte temporal.
- * En totes les variables analitzades les persones sense discapacitat reben salaris superiors a les persones amb discapacitat .

Conclusions

Aquestes conclusions es plantegen des d'un vessant crític, per afavorir la reflexió i el debat entorn la situació de les persones amb discapacitat. També, amb la voluntat d'interpel·lar tota la societat per treballar conjuntament en la construcció d'una societat més inclusiva i defensar els drets del col·lectiu que estableix la Convenció de l'ONU del 2006.

EL CONTEXT DE CRISI SOCIOECONÒMICA AFECTA EN MAJOR MESURA A LES PERSONES AMB DISCAPACITAT. La situació actual a Espanya és complexa a nivell social i econòmic. Des de l'inici de la crisi la població ocupada ha disminuït i la taxa d'atur ha anat en augment. És un context difícil per a tota la ciutadania en el seu conjunt però que s'agreuja en el cas de les persones amb discapacitat, les quals experimenten les dificultats afegides d'un mercat laboral que no és equitativament accessible.

La població activa amb discapacitat és reduïda, només el 37% està activa en el mercat de treball enfront del 77% de les persones sense discapacitat. Centrant-nos en aquesta, les persones ocupades en termes relatius també són menys en el cas del col·lectiu amb discapacitat -el 24% enfront del 57% de les persones sense discapacitat-.

Pel que fa a la taxa d'atur de les persones amb discapacitat ha crescut significativament en els últims anys, passant del 22% el 2009 fins al 35% l'any 2013. De fet, tots els indicadors analitzats en aquest monogràfic presenten una situació laboral menys favorable per a les persones que compten amb alguna discapacitat respecte a la resta de la societat.

L'accés de dones i homes al mercat de treball és desigual. Entre les persones amb discapacitat també es dona aquesta situació, on entre la població ocupada el 58% són homes enfront del 42% de dones. LES DONES AMB DISCAPACITAT S'ENFRONTEN A UNA DOBLE DISCRIMINACIÓ en l'accés al mercat laboral. Situació sovint invisible en una societat patriarcal i construïda en gran mesura per i per a persones sense discapacitat. Aquest fet també es reflecteix en els salaris.

A més, la retribució salarial de les dones és menor que la dels homes —tant per a les persones amb discapacitat com sense—. Davant aquesta realitat és fonamental desenvolupar polítiques que fomentin la igualtat d'oportunitats per a tots els col·lectius que es troben en situació de vulnerabilitat.

L'edat també és un altre factor important, ja que les persones més joves són les més perjudicades en tots els casos —independentment de la discapacitat—. LA INCLUSIÓ LABORAL DELS I LES JOVES ÉS UN REpte DE LA SOCIETAT ACTUAL. Les dificultats d'accés al mercat laboral entre els i les joves és un fet palpable i de preocupants conseqüències tant a curt com a llarg termini. Si a la discriminació per qüestió d'edat (edisme), se suma la situació d'una discapacitat, les dificultats d'accés al mercat laboral s'accentuen encara més. És per això que, per revertir aquesta situació, les polítiques actives d'ocupació haurien de posar un especial focus d'atenció en joves amb discapacitat.

En relació al salari, aquest augmenta a mesura que la persona adquireix experiència professional. És a dir, existeix una relació directa entre més edat i major salari, que dificulta l'emancipació dels i les joves i el desenvolupament d'un projecte personal.

Així mateix, en relació a l'edat de les persones ocupades, les dades mostren una tendència oposada entre les persones amb discapacitat i sense. Mentre la majoria de persones amb discapacitat ocupades té entre 45 i 65 anys —59%—, per a les persones sense discapacitat el grup majoritari és el de 25 a 44 anys —56%—.

El que probablement indiquen aquestes dades és la dificultat de les persones amb discapacitat per donar continuïtat a l'ocupació que, de forma habitual, es troba a les franges més altes edat i que, a més, en el 77% dels casos, implica una antiguitat superior als 3 anys.

Diferents anàlisis del mercat laboral habitualment fan referència a la dualitat d'aquest en el cas espanyol. Així, existeixen dos mercats paral·lels, un caracteritzat per l'estabilitat i un altre per la seva absència. **LES PERSONES AMB DISCAPACITAT ES SITUEN PRINCIPALMENT DINS DE L'OCUPACIÓ INESTABLE.** Aquesta situació es reforça amb el perfil que les dades aporten sobre les persones amb discapacitat ocupades. El perfil més comú és el de treballador/a assalariat/a que desenvolupa la seva activitat laboral en el sector Serveis.

Quant al nivell educatiu, les dades mostren que la majoria de persones amb discapacitat ocupades se situa en la categoria de 'secundària i programes de formació i inserció laboral'. La formació és un factor clau per a la inclusió laboral i en aquest sentit, és important destinar recursos a potenciar que les persones amb discapacitat puguin accedir sense problemes a activitats formatives. Segons dades de l'any 2012, el 70% de les persones amb discapacitat en edat laboral assenyalen **BARRERES EN L'ACCÉS A LA FORMACIÓ.**

Com a conseqüència dels factors esmentats **EXISTEIX UNA BRETXA SALARIAL PER RAÓ DE DISCAPACITAT.** Els salaris de les persones amb discapacitat són menors respecte a les persones sense discapacitat. Concretament, la bretxa salarial entre els dos col·lectius és de l'11,5% l'any 2011.

Salari mitjà anual brut, 2011

Persones amb discapacitat
20.337€

Persones sense discapacitat
22.970€

D'altra banda, entre les persones amb discapacitat existeixen diferències salarials segons el tipus de discapacitat. Les que reben un sou més elevat són les persones amb discapacitat física i les que tenen menor retribució salarial són les persones amb discapacitat intel·lectual. També tenen un salari superior les persones amb un grau de discapacitat reduït —entre el 33% i el 44%—.

Els principals agents responsables de la integració laboral de les persones amb discapacitat són les diferents administracions públiques. Inicatives com la LISMI o els contractes específics per a persones amb discapacitat són instruments útils per afavorir la contractació d'aquest col·lectiu. En aquest sentit, cal esmentar l'avanç en l'ocupació pública en les últimes dècades i que gràcies a Llei 26/2011 eleva del 5% al 7% la reserva de contractació pública per a persones amb discapacitat.

No obstant això, és imprescindible que s'avaluïn les actuacions que desenvolupen les administracions i es realitzi un seguiment de les obligacions legals establertes per conèixer el seu impacte en la inclusió real de les persones amb discapacitat al mercat laboral.

Aquestes mesures haurien de suposar un estadi intermedi necessari per a l'avanç cap a una societat plenament inclusiva. Per a això, també són necessàries les accions de sensibilització i conscienciació que sovint assumeixen les organitzacions del tercer sector.

Les entitats no lucratives realitzen una important labor d'incidència política, és a dir, d'influir en les decisions tant d'organismes públics com a privats darrere d'un bé comú. Les entitats també fomenten la inserció de les persones amb discapacitat tant al mercat laboral ordinari com en el protegit. Aquestes organitzacions duen a terme programes d'inserció laboral i gestionen centres especials de treball, entre altres accions, que ara com ara són totalment necessàries per afavorir el desenvolupament professional de les persones amb discapacitat.

Per concloure aquest monogràfic es vol emfatitzar sobre els principals aspectes en els quals intervé el fet de poder accedir al mercat de treball des de l'equitat. És a dir, l'accés sense cap tipus de discriminació i d'acord amb les necessitats dels diferents col·lectius que formen la societat.

L'ocupació permet la realització d'un projecte de vida propi de forma independent i autònoma. Així mateix permet el desenvolupament professional i contribueix a la realització personal. Comptar amb un treball remunerat facilita la participació a la societat i afavoreix la capitalització del talent. Són, per tant, moltes la raons per treballar col·lectivament per a la plena inclusió al mercat laboral de les persones amb discapacitat.

Fitxa tècnica

A large, stylized white number '5' is positioned on the left side of the page, set against a yellow background. The number is composed of solid white shapes, with a thick horizontal bar at the top and a circular base. A thin black horizontal line is located above the number.

Les dades per a aquest informe s'han extret principalment de l'Institut Nacional d'Estadística. S'han consultat els informes 'Empleo de las personas con discapacidad' i 'Salarios de las personas con discapacidad. Ambdues publicacions, de 2013 i 2011 respectivament, presenten les dades més actualitzades en matèria d'ocupació de les persones amb discapacitat.

Per a l'elaboració d'aquest monogràfic s'han utilitzat dades de l'Institut Nacional de Estadística:

1. El empleo de las personas con discapacidad.

* Àmbit geogràfic: Espanya

* Univers: persones de 16 a 64 anys amb discapacitat que resideixen en habitatges familiars principals.

* Període de referència dels resultats: any 2013

* Dades d'origen: integració de les dades estadístiques proporcionades per l'Enquesta de Població Activa amb dades administratives registrades en la Base de dades Estatal de Persones amb Discapacitat de l'IMSERSO, en el Registre de Prestacions Públiques del INSS, en el Sistema per a Autonomia i Situació de Dependència de l'IMSERSO i en la Tresoreria General de la Seguretat Social.

[Consultar les dades](#)

2. El salario de las personas con discapacidad.

* Àmbit geogràfic: Espanya

* Univers: assalariats per compte d'altri que cotitzen a la Seguretat Social.

* Període de referència dels resultats: any 2011

* Dades d'origen: integració de les dades estadístiques proporcionades per les Enquestes d'Estructura Salarial amb dades administratives registrades en la Base de dades Estatal de Persones amb Discapacitat de l'IMSERSO i en la Tresoreria General de la Seguretat Social.

[Consultar les dades](#)

D'altra banda, s'ha citat alguna dada dels següents informes:

3. 'Informe cero. La situación de las personas con discapacidad en el mercado laboral', 2014.

Publicat per l'Observatorio sobre discapacidad y mercado de trabajo en España — ODISMET—.

4. 'Baròmetre de l'Ocupació del Tercer Sector Social de Catalunya', 2015.

Impulsat per la Confederació, patronal del Tercer Sector Social de Catalunya, en col·laboració amb la Direcció general d'Economia Social i Cooperativa i Treball Autònom de la Generalitat de Catalunya. Realitzat per l'equip tècnic de l'Observatori del Tercer Sector.

L'Observatori de la Discapacitat Física (ODF) és un instrument tècnic al servei de les persones amb discapacitat i de la resta de la ciutadania, les administracions públiques, Universitats, entitats del Tercer Sector i empreses, per a la recopilació, sistematització, actualització, generació i difusió d'informació relacionada amb l'àmbit de la discapacitat.

L'ODF sorgeix fruit de la reflexió en el marc de l' Fòrum de la Diversitat Funcional ASJ celebrat al novembre de 2012 a Barcelona. Allí va tenir lloc un debat entre les entitats participants ajusto la importància de generar coneixement sobre la discapacitat física per visibilitzar una realitat sovint desconeguda per la societat i, alhora, disposar d'eines per millorar la tasca d'incidència política de les organitzacions no lucratives.

Amputats Sant Jordi —ASJ— va donar l'impuls necessari per dur a terme la iniciativa i juntament amb l'Observatori del Tercer Sector, que assumeix la part tècnica, l'Observatori de la Discapacitat Física avui és una realitat. L'ODF és un projecte obert a les organitzacions amb interès cap a aquesta temàtica que vulguin col·laborar activament. Des de fa uns mesos, compta amb el suport de COCEMFE Catalunya, COCEMFE Barcelona i Fundació La Caixa.

OBSERVATORI
DISCAPACITAT
FÍSICA